

**Rəşid Faxralı,
əməkdar jurnalist**

Qada gəldi, bəd gəldi. Qadalarla dabanbasaraq dərd gəldi. Dərd dərd getirdi; bir şəhidin torpağı qurumamış başqa oğul şəhid oldu. Şəhid-şəhid böyüyən Əbdürəhmanlıda canı bu kəndə çataqlı olanların dərdi, Əbdürəhmanlıdan uzaqda kimlərinse boyu böyüdü...

Qada tufantek gəldi. Yayın cırhacırında ruhu üzüyən Əbdürəhmanlılar "bir əl, bir ətek qalmışdı". Özüdü, əli silah tutan oğullarıydi, bər də ata yurdunun daldalanlığı qeyrətləriydi. Hələ ki, dizində taqət, ürəyində təper vardi Əbdürəhmanlıların. Rehim kişi də onların sırasındaydı...

İllerin sixicimləri ağrıya-agrıya, içincin ağlaya-ağlaya açılan səhərlərin can köynəyinə dönmüşdü, torpağı irili-xirdali yaralarına məlhəm eləməyə gücü çatmayanların ruhunun göynəyinə dönmüşdü. Yağan yağışlar üzəklərinə yağımışdı, əli silah tutanlar, tufanın yaxınlaşdığını hiss etləyənlər duyduqlarını, ürəyi-

Çəkərik dərdi dara...

Əbdürəhmanlı Rəhim kişisinin xatirəsinə

(esse)

nə damanları qadınlardan, uşaqlardan gizləyə-gizləyə, qar qalağını dizləyə-dizləyə evdən səngərlərə getmişdi; səngərlərde isinmişdilər, nəfəsləriyle səngərləri isitmişdilər...

Rehim kişi də digərləri kimi ata yurdunu qorumuşdu - eli qorumuşdu, Vətəni qorumuşdu. O da digərləri kimi əsgər ömrü yaşamışdı...

Yayın yay günü el yerimişdi. "El yeri-di, yalqız qaldım səhrada..." - piçıldadı Rehim kişi. Piçılıtsınsı kimse eşitmədi. Təkələnmiş yurdəsəverliyin harayıni vaxtında eşitməyenlər indi heç eşitməzdı, eşi də bilməzdi. Zaman dayanmışdı, elə bil. Əlliyle dikeltdiyi evin daşına-divarına baxdı, yaraları qaysaqlamayan torpağına baxdı, göy üzündə vurnuxan bir-biriనı dümsükleyən qara buludlara baxdı...

Göz yaşları ürəyinə axdı. Könüllü mülkünün titrəyi Füzulidə - Əbdürəhmanlıda söz peyğəmbəri Füzulinin bir misrasına sarıldı: "Dərd çox, həmdərd yox, tale zəbun, düşmən qəvi...". Qəhərləndi. Zamanında qəhərini dözümüyle, səbriyle, ata yurduna, ata yurdunun siğndığı elinə sevgisiyle əridərdi. İndi digərləri kimin onun da çəresi, elaci cin düyüününe düşmüşdü. Bu düyüündən Tanrıının xəbəri yoxuydu. Bu düyüünü salanlar salmışdı.

Düşüncələrində təessüb yüklü bir bayati güməldənirdi:

**...kül dərdi,
Ocaq dərdi, kül dərdi.
Gözlərim bu yaşımızda
Köz dərmədi, kül dərdi...**

Baş daşlarının sessiz harayını eşidirdi: "Hara getdilər? Hara gedirsən?...". Nə deyəydi? Neçə deyəydi ki, bu qada ayrı qadadi. Bu qadanın yolunu kəsməyə U muduların gücü çatmadı, çatmadı. U muduların ümidi olduqları başbilənlər bu qadani görə-görə görməz oldular, duya-duya duymaz oldular. Nəsiminin derisi o gün soyuldu, Cavad xan o gün qətlə yetirildi, Mehəmməd Hadi o gün yoxa çıxdı, ... O gün gələn qada Əbdürəhmanlının son ümidi naməlumluğa kür-məledi. O gün Araz hökündür, Kür məledi, Xəzər coşdu, Ərgüneşin əzizlərinin əllərindən üzülen daş əlləri üyüşdü, ...

O gece qısqırılmış qada arxayınlıqla gərnesdi...

Ürəyinə nə damdışa, Rehim kişi evinin divarlarını əlliyle isindirdi. Göy üzüne baxdı; buludlar seyrəlmirdi...

İllerinin gecəleri də uzun çəkdi, gündüzləri də. Bu həsrət, bu intizar gündüzlər ürəyinin dərd yükünə döndü, gecələr yuxusunda gecələdi. Bu boyda-biçimdə biçimsiz həsrət, intizar ürəyinə yük olmuşdu. Gecələrini bir bayatyla sehər eləyirdi, gündüzlerinin gecəsinə bu bayati çəkib aparırdı Rehim kişini:

**...dərdi dara,
Yaxın gel, dərdi dara.
Əlimdə imkan olsa,
Çəkərdim dərdi dara...**

Gecələrin səhərinə, səhərlərin gecəsinə tələsə-tələsə son nəfəsinə yol gedirmiş. Əbdürəhmanlıya - ruhunun beşiyinə Umudunun, U muduların çiçinlərində qayıtdı. Qişın qış günü bu əməlisaleh kişisinin ruhunun qırışıçı açıldı...

Ruhunun Kəbəsinə qayıtdı Rehim kişi. Umudunun, U muduların çirpinan qəhəri bir təsəlliə siğnımızdı: son nəfəsinə cənət ata yurdu deyən, el-oba deyən Kişi-nin qəbri qərib düşmədi...

O gün Əbdürəhmanlıya yağan ağca yağış tez kəsdi, ata yurdunu, el-oba-sını bunca sevən kişisinin ruhunu islatmaq istəmədi...